

Муравська Ю. Є.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри безпеки та
правоохоронної діяльності, Західноукраїнський
національний університет*

ПОРУШЕННЯ ПРАВ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПРОМИСЛОВОГО ШПИГУНСТВА

Комерційна таємниця відрізняється від інших форм інтелектуальної власності тим, що її охорона вимагає власної ініціативи і підтримки та, відповідно, в ряді випадків є найбільш привабливим, ефективним і легкодоступним правом інтелектуальної власності. Стаття 36 ГКУ визначає, що за «неправомірне збирання, розголошення або використання відомостей, що є комерційною таємницею, винні особи несуть відповідальність, встановлену законом»[1]. Ст. 17 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» містить положення про те, що одним із проявів недобросовісної конкуренції є розголошення комерційної таємниці[2].

Через конфіденційний характер, який вимагає нерозголошення для отримання правової охорони, комерційна таємниця не охороняється так само, як інші форми інтелектуальної власності, такі як патенти, авторські права або засоби індивідуалізації. Проте захист комерційної таємниці пропонує набагато ширший обсяг прав, ніж патенти, торгові марки чи авторські права. Патент вимагає, щоб винахід був новим, промислово придатним та володів винахідницьким рівнем (Ст. 459-470 ЦКУ) [3], тобто неочевидним, та, відповідно, був розкритий громадськості і відповідав визначенню патентоспроможного предмета. Торговельні марки захищають лише друковане слово або зображення, що посилається на товар або послугу в торгівлі. Авторські права захищають тільки манеру вираження, але не зміст ідеї, інформації або концепції, що передається. На відміну від патентів, комерційна таємниця може захищати непатентований предмет. Вони не обов'язково повинні бути новими або неочевидними. Комерційна таємниця охороняється без будь-якої реєстрації або виконання будь-яких формальних вимог або процедур будь-якому офіційному органу для захисту. Тому комерційна таємниця може бути захищена без обмежень у часі, до тих пір, поки вона зберігається конфіденційно.

На думку автора, такі дані, щоб бути віднесеними до комерційної таємниці, повинні відповідати двом ключовим критеріям:

- бути достатньо секретними для отримання фактичної або потенційної економічної цінності, оскільки, вони не є загальновідомими іншим особам, які могли б отримати економічну вигоду від їхнього розкриття або використання;

- критерії таємності такої інформації повинні досягатися через відповідні правові інструменти.

Недоліками комерційної таємниці є також високі витрати, пов'язані з реалізацією політики безпеки та захисту інформації, контролем, наглядом.

Крім того, інші можуть виявити його самостійно або можуть запатентувати. Якщо комерційна таємниця є патентоспроможним ноу-хау, її слід ретельно оцінити, перш ніж приймати рішення про патентування винаходу або збереження його в таємниці. Саме тому підприємству варто враховувати, яке ноу-хау задіяно, його передбачуване використання, термін очікуваного конкурентного лідерства і можливість забезпечити секретність на більш тривалий період.

Для встановлення факту порушення прав на комерційну таємницю власник комерційної таємниці повинен мати можливість довести, що: порушення або конкурентна перевага, отримана особою чи підприємством, яка незаконно привласнила комерційну таємницю; власник вжив усіх можливих заходів для збереження її як комерційної таємниці; має місце неправомірне використання, оскільки отримана інформація була використана з порушенням чесної комерційної практики. Наприклад, в деяких країнах винахід необхідно зберігати в комерційній таємниці до тих пір, поки не буде вирішено, чи продовжувати зберігати його далі в таємниці, чи запатентувати. Однак захист комерційної таємниці, як правило, слабкий і його важче забезпечити. Захист комерційної таємниці лише захищає від неналежного придбання, використання або розголошення конфіденційної інформації. Якщо таємниця буде розголошена, будь-хто може мати доступ до неї.

Отже, ключова суть інформації, яка є предметом комерційної таємниці, повинна бути конфіденційною. Інформація є секретною, коли вона не є загальнодоступною. Трапляється, що крім власника, про таємницю можуть знати інші особи. Однак якщо таке розголошення було довірчим (наприклад, співробітникам або діловим партнерам) або пов'язаним окремою таємницею, це не зруйнує статус комерційної таємниці. Другим елементом є економічна цінність комерційної таємниці для бізнесу. Комерційна таємниця визначає фактор економічної цінності, який взаємопов'язаний з елементом секретності. Значення комерційної таємниці має бути знаковим і надавати компанії якийсь економічний ефект або перевагу. Третій елемент включає покрокову систему збереження інформації в таємниці. Під час розгляду позовів суди перевіряють, чи вжив власник інформації необхідних та обґрунтованих запобіжних заходів для захисту інформації. Це означає, що позивач, власник комерційної таємниці повинен показати, що він впроваджує політику секретності в рамках своїх звичайних ділових процедур. Це може бути певна форма позначення інформації як «Конфіденційна», обмежений доступ до цієї інформації, положення в трудових та інших договорах, що стосуються цієї інформації тощо. Однак повинна діяти письмова політика щодо розкриття інформації працівникам та іншим особам, яка визначатиме, що таке інформація, як і за яких обставин вона може бути використана і ким. Письмова політика демонструє гарантію захисту, яка відіграє важливу роль у судовому процесі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 року No436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2310> (дата звернення: 17.04.2023).

2. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 06.06.1996 р. № 236/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.04.2023).
3. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. №435. Офіц. вісник України, 2003. N. 11. Ст. 461.

УДК 343.21

Олійничук Р. П.
*к.ю.н., доцент, доцент кафедри
безпеки та правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський
національний університет*

ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Успішне розкриття та розслідування кримінальних правопорушень неможливе без використання уповноваженими суб'єктами кримінального провадження ефективного та дієвого комплексу негласних засобів отримання доказів, якими відповідно до чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) є негласні слідчі (розшукові) дії (далі – НС(Р)Д).

Впровадження законодавцем інституту НС(Р)Д на стадії досудового розслідування є позитивним моментом та суттєвою допомогою у розкритті кримінальних правопорушень та своєрідним поєднанням оперативно-розшукової діяльності з кримінально-процесуальною.

Негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом.

Негласні слідчі (розшукові) дії проводяться у випадках, якщо відомості про кримінальне правопорушення та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб [1].

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [2].